

HANDREIKING Maatschappelijk verantwoord inkopen voor de sector RU

Binnen de sector RU houden zich de volgende afdelingen VPR, SB, Sport zich bezig met het inkopen van Werken en Diensten in de GWW. In een aantal beleidsstukken, wetten is verankerd dat aanbestedingen en inkopen duurzaam moeten zijn. De gemeente Eindhoven heeft onder andere de greendeal GWW ondertekend.

De Greendeal gaat uit van de onderstaande werkwijze:

1. Vertaal de duurzaamheidsdoelen van je organisatie naar projecten en opgaves.
2. Neem duurzaamheid zo vroeg mogelijk mee, het liefste al in het integrale gebiedsontwikkeling stadium. In de planfase liggen namelijk de grootste duurzaamheidskansen. Benut kansen om samen met andere partijen duurzaamheidsdoelen te bereiken.
3. **Focus per project of opgave op thema's waar de meeste duurzaamheidswinst te behalen is.**
4. **Creëer ruimte voor innovaties en nieuwe duurzame oplossingen door ruimte te laten om zelf met oplossingen te komen. Zo krijgen markt en innovaties meer kansen.**
5. **Om duurzaamheid op uniforme wijze te toetsen, is er een set instrumenten gekozen, zodat duurzaamheid op een consistente wijze getoetst en geborgd wordt. Maak gebruik van het gezamenlijk instrumentarium zoals Omgevingswijzer, Ambitiweb(<https://www.duurzaamgww.nl/ambitiweb/>), CO2-Prestatieladder en DuboCalc**

Hieronder staat omschreven welke (inkoop)gereedschappen er zijn, ontwikkeld worden om op korte en middellange termijn meer duurzaamheid en circulariteit te ontplooien, om de klimaatdoelen te bereiken, te initiëren en verder stimuleren van duurzame ontwikkelingen zoals CO2 Reductie, hergebruik van materiaal(circulair), innovatie van materiaal en materieel. We beperken ons in deze handreiking tot de stappen 3 t/m 5 uit de Green Deal dat zijn nl. de stappen die vanuit de inkoopinstrumenten in de sector RU te bewerkstelligen zijn. Stappen 1 en 2 liggen in de invloedssfeer van de sectoren RE en PG.

Huidige situatie

In de huidige standaarddetails bestekken e.d. zijn allerlei materialen voorgeschreven die in principe reeds circulaire zijn. In de GWW hanteert men met name Beton(bestratingmateriaal, rioleringen, duikers, putten enz.) Asphalt, puingranulaat, PVC en zand als bouwstoffen. Voor al deze producten geldt dat na de levensduur van de wegen, rioleringen, kunstwerken enz. dat deze in de keten kunnen worden teruggebracht. Beton en Asphalt moeten naar een erkende verwerker die er vervolgens voor dient te zorgen dat er nieuw asphalt, beton en of andere bouwstoffen(puingranulaat) van gemaakt worden. Echter binnen de standaarddetails en de standaard RAW is er maar beperkt ruimte om de

materialen die terug zijn gegaan in de keten om deze opnieuw toe te passen. Het betonketenconvenant schrijft 15% gerecyclede materiaal (PR Partiele Recycling) in standaardbetonproducten voor. Om te komen tot een circulaire economie zal dat % PR omhoog moeten. Voor de Gemeente Eindhoven is het wel noodzakelijk dat de verhoging van het PR niet leidt tot een vermindering van de kwaliteit of verhoging van de beheerkosten. Uit de Marktconsultatie van april 2019 is gebleken dat bovenstaande problematiek van beperkt gebruik van PR ook geldt voor de asfaltbranche. Ook hiervoor geldt dat in de standaarddetails en de standaard RAW een beperkte PR waarde is toegestaan. De conclusie van de marktconsultatie van de Gemeente Eindhoven betreffende asfalt van 2019 met een achttal asfaltleveranciers geeft aan dat de markt al toepassingen met vele grotere PR % in asfalt veilig kan verwerken in de asfaltwegen zonder kwaliteitsverlies en/of kostenverhoging. Dat geldt zowel in de onder- tussen- en toplagen van asfalt.

Er zijn meerdere manieren om deze ontwikkelingen uit de markt te vertalen naar de aanleg van de projecten in de openbare ruimte. Namelijk:

1. Aanpassen van de standaarddetails

In de standaarddetails staan de breedte van een parkeervak, hoe een put afgewerkt dient te worden, allerlei hele functionele en nuttige gegevens. Echter het nadeel van de standaarddetails is dat het ook iets zegt over de materialen die gebruikt dienen te worden. Deze standaarddetails zijn opgesteld naar kenmerken van de huidige stand van de techniek. Innovaties of potentiële ontwikkelingen in de markt dienen eerst onderzocht te worden, voordat de details worden aangepast en onderzocht te worden naar wat de markt reeds aan innovaties heeft, waarbij dan ook onderzocht moet worden of dat een substantieel deel van de markt is alvorens we deze innovaties algemeen kunnen voorschrijven. M.a.w. zodra deze stappen zijn ondernomen en we de details daarna aanpassen dan zijn ze eigenlijk alweer verouderd, omdat de ontwikkelingen in de markt op het gebied van circulariteit een continu proces is. Dat wil niet zeggen dat we de standaard details nooit meer moeten aanpassen, als blijkt dat door het toestaan van alternatieven een substantieel deel van de markt aan hogere minimale kwaliteitseisen kan voldoen moeten de standaard details weldegelijk aangepast worden naar de hogere minimale eisen de werking hiervan wordt hieronder beschreven.

2. Toestaan van alternatieven

Een andere methode is om in het ontwerp en de aanbesteding de standaarddetails gelijk als nu te blijven gebruiken daarmee zijn de minimale eisen op het gebied van kwaliteit gewaarborgd. Om vervolgens in de aanbesteding d.m.v. een EMVI aanbesteding een duurzamer alternatief toe te staan op het gebied van betonmateriaal en Asfalt. Om tot een goed vergelijk te kunnen komen tussen de aanbieders is het noodzakelijk om van het moederbestek op de onderdelen beton en asfalt materialen een LCA (levenscyclusanalyse) berekening te maken en MKI waarde te bepalen.

3. Hanteren van ISO 14001 en CO2 prestatieladder.

Om de milieudoelstellingen te behalen is het noodzakelijk om enerzijds dat leveranciers, die reeds bezig zijn met hun voetafdruk te verkleinen, meer kans maken om een opdracht aan te nemen. Anderzijds de overige leveranciers te stimuleren om ook actief bezig te gaan met het verkleinen van hun voetafdruk.

ISO 14001

Op de Eindhovense groslijsten is 42% (32 v.d. 67) van de partijen nu al gecertificeerd met het ISO 14001 certificaat. In maart '20 gaat er een schrijven uit richting de bekende aannemers/leveranciers.

***Achtergrond informatie:**

De ISO 14001 norm behandelt van deze gebieden "Milieu Managementsystemen" en bestaat daarbij uit de volgende onderdelen:

- I. Context van de organisatie
- II. Leiderschap
- III. Planning
- IV. Ondersteuning
- V. Uitvoering
- VI. Evaluatie van de prestaties
- VII. Verbetering

De milieu-risicoanalyse is het belangrijkste onderdeel van de norm. Bij deze analyse wordt beoordeeld wat de milieurisico's zijn voor alle vormen van mogelijke vervuiling. Vervolgens dienen de beheersmaatregelen vastgesteld te worden, die vervolgens in een milieuplan verwerkt worden. De uitwerking van een milieuzorgsysteem dient goed te worden aangepast aan de aard, omvang en complexiteit van de organisatie.

- vanaf 1 september 2020 ISO 14001 uit te vragen als gunningscriterium. Waarbij als richting voor de fictieve meerwaarde 10% van de geraamde opdrachtwaarde kan gelden.

- vanaf september jaar (2021) wordt ISO 14001 dan een selectiecriterium.

CO2 prestatieladder

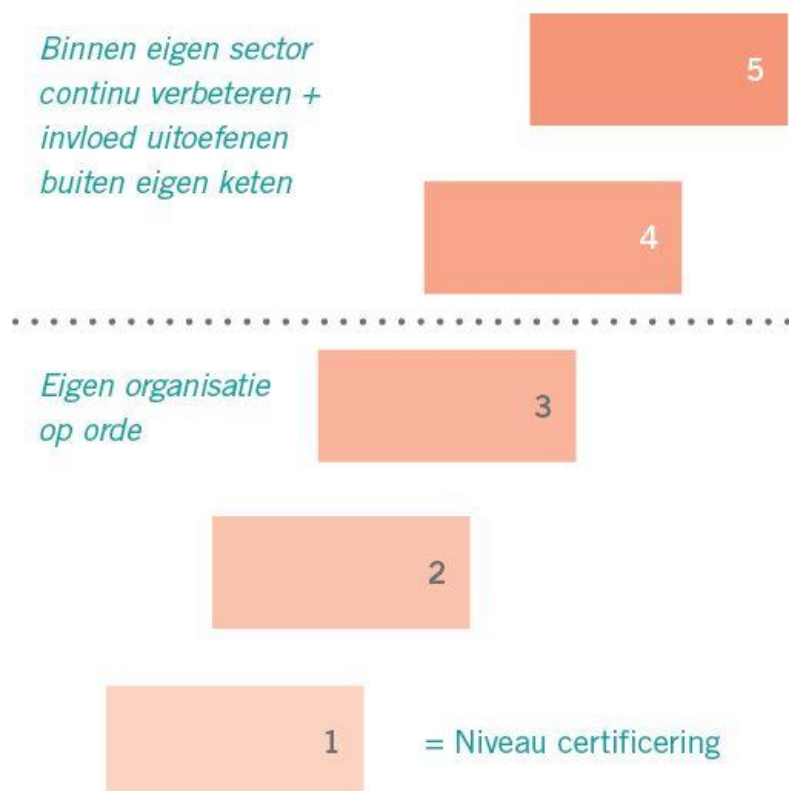
Wat is de ladder?

De CO₂-Prestatieladder is hét duurzaamheidsinstrument van Nederland dat bedrijven en overheden helpt bij het reduceren van CO₂ en kosten. Binnen de bedrijfsvoering, in projecten én in de keten. De Ladder wordt als CO₂-managementsysteem, als aanbestedingsinstrument en voor handhaving gebruikt.

Organisaties die zich laten certificeren volgens de ladder, zullen dit ervaren als een investering die zich direct terugverdient in termen van lagere energiekosten, materiaalbesparing en innovatiewinst. De CO₂-Prestatieladder is oorspronkelijk in 2009 ontwikkeld door ProRail en sinds 2011 in eigendom en beheer van de Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen

De CO₂-Prestatieladder is een CO₂-managementsysteem dat bestaat uit 5 niveaus. Tot en met niveau 3 gaat een organisatie aan de slag met de uitstoot van de eigen organisatie (en alle projecten). Vanaf niveau 4 en 5 wordt er ook werk gemaakt van de CO₂-uitstoot in de keten en sector. Een gecertificeerde organisatie voldoet op een bepaald niveau (en alle onderliggende niveaus) aan de eisen van de CO₂-Prestatieladder. Deze eisen komen voort uit vier invalshoeken:

- A- Inzicht: Het bepalen van de energiestromen en de CO₂-footprint
- B- Reductie: het ontwikkelen van ambitieuze doelstellingen voor CO₂-reductie
- C- Transparantie: Structurele communicatie over het CO₂-beleid
- D- Participatie: Deelname aan initiatieven in de sector op het gebied van CO₂-reductie

Elk gecertificeerde organisatie wordt jaarlijks ge[audit](#) door een onafhankelijke en geaccrediteerde certificerende instelling (CI). Een gecertificeerde organisatie heeft hierdoor gegarandeerd een werkend CO2-managementsysteem voor de organisatie en de projecten, dat jaarlijks wordt getoetst op ambities, reductie en continue verbetering.

Voordeel bij de aanbesteding

Gecertificeerde bedrijven krijgen een fictieve meerwaarde bij aanbestedingen. Bedrijven op de ladder worden beloond met een concreet gunningvoordeel in het aanbestedingsproces.

Hoe hoger de trede, hoe hoger de fictieve meerwaarde. De aanbestedende dienst of opdrachtgever bepaalt het gunningvoordeel per niveau van de ladder.

Hoe werkt gunningvoordeel met de CO₂-Prestatieladder?

ORGANISATIE	INSCHRIJFPRIJS	NIVEAU OP DE LADDER	FICTIEF VOORDEEL	FICTIEVE PRIJS	AANBESTEDING GEWONNEN
A	€ 9,7 miljoen	niet	0%	€ 9,7 miljoen	NEE
B	€ 10 miljoen	3	4%	€ 9,6 miljoen	NEE
C	€ 10,3 miljoen	4	7%	€ 9,58 miljoen	JA: € 10,3 miljoen

-fictieve meerwaarde afhankelijk van niveau op de ladder, in bedragen en niet in procenten van de inschrijvingsommen. (omdat er anders geen gelijke fictieve meerwaarden ontstaan voor eenzelfde niveau op de ladder)

Voorbeeld:

De gemeente Eindhoven wil, voor de uitvoering van de opdracht, in het kader van duurzaamheid de CO₂-uitstoot verminderen. De inschrijver dient zijn te realiseren CO₂-ambitieniveau in te vullen in de inschrijvingstabel kwaliteit, welke onderdeel uitmaakt van de inschrijving. De fictieve meerwaarde toegekend per CO₂-ambitieniveau bedraagt:

Ambitieniveau 1 CO₂-prestatieladder: fictieve meerwaarde: € 2.000,00,-

Ambitieniveau 2 CO₂-prestatieladder: fictieve meerwaarde: € 4.000,00,-

Ambitieniveau 3 CO₂-prestatieladder: fictieve meerwaarde: € 6.000,00,-

Ambitieniveau 4 CO₂-prestatieladder: fictieve meerwaarde: € 10.000,00,-

Ambitieniveau 5 CO₂-prestatieladder: fictieve meerwaarde: € 12.000,00,-

- vanaf 1 september 2020 CO₂ prestatieladder uit te vragen als gunningscriterium.

Op de Eindhovense groslijsten is 40% (27 v.d. 67) van de partijen nu al een trede op de CO₂ prestatie ladder. In maart '20 gaat er een schrijven uit richting de bekende aannemers/leveranciers.

**** om de CO₂ prestatieladder te hanteren dat geldt voor de CO₂ reductie van het gehele bedrijf en onderstaande maatregelen gelden als project specifiek.**

4. Transport en materieel.

De markt vraagt aan de opdrachtgevers, alvorens zij kunnen en willen gaan investeren op Zero Emissie materieel (elektrische kranen, loaders, trilplaten enz.) dat het gebruik van dit soort materieel beloond wordt in de aanbestedingen zodat zij hun investeringen ook werkelijk kunnen terugverdienen. In de hierboven beschreven certificeringen maakt deze investeringen al een onderdeel uit van het verkrijgen van een hogere ladder. Om de milieudoelstellingen te behalen is het noodzakelijk om enerzijds de leveranciers die reeds bezig zijn met hun voetafdruk te verkleinen meer kans te laten maken om een opdracht aan te nemen. Anderzijds de overige leveranciers te stimuleren om ook actief bezig te gaan met het verkleinen van hun voetafdruk. Om tegemoet te komen aan de investeringsdruk is het voor opdrachtnemers noodzakelijk om niet voor één opdracht een nieuwe kraan te kopen, maar zou in alle geschikte projecten gestimuleerd moeten worden dat er duurzamer materieel gehanteerd wordt. Ook hiervoor geldt dat een EMVI aanbesteding een goed instrument is.

5. Uit te werken standaard onderdeel van de uitvragen zijn:

EURO 5 vrachtwagens zijn nu een eis, maar partijen die EURO 6, Biobrandstof of zelfs elektrisch aanbieden krijgen een fictieve meerwaarde. Deze maatregel is vrij simpel uit te vragen en te controleren, namelijk middels kentekenbewijzen van de vrachtwagens. En in 2023 wordt EURO 6 de Norm eis.

Op kranen, loaders en tractoren is er nu nog geen eis, maar partijen die gelijk aan EURO 6, Biobrandstof, milieubeschermende luchtfilters hanteren of zelfs elektrisch aanbieden krijgen een fictieve korting. Deze maatregel moet verder worden uitgewerkt.

Verder valt er na te denken over het verbieden van dieselgeneratoren en het toestaan van bemalingspompen die alleen op elektriciteit of op mierenzuur werken.

XXXX